

Daniel Kitabı - Yüz Səksən Səkkizinci

Rafiyadan Paniuma: Qədim Döyüşlərin Peyğəmbərlik Əhəmiyyətinin Aşkarlanması

Jeff Pippenger

2024-04-18

Rafiya döyüşü ilə Panium döyüşü müxtəlif dövrlərdə və şəraitlərdə baş vermiş iki ayrı tarixi hadisədir, lakin onların hər ikisi qədim Yəhudeyanın və onu əhatə edən bölgələrin tarixində əhəmiyyət daşıyır. Rafiya döyüşü e.ə. 217-ci ildə baş verdi. Panium döyüşü isə e.ə. 200-cü ildə Selevki padşahlığı (şimalı padşah) ilə Ptolemey padşahlığı (cənublu padşah) arasında baş verdi. Bu iki döyüş Daniel kitabının on birinci fəslinin on birinci ayəsindən on beşinci ayəsinədək müəyyən edilir. Bu iki döyüş e.ə. 167-ci ildə baş vermiş Makkabi üsyanından əvvəl olmuşdur.

Panium Döyüşü öz adını yaxınlıqdakı coğrafi obyekt olan, münəqişənin baş verdiyi Panium dağından almışdır. Panium adı yunan tanrısı Panın adından törəmişdir; həmin yerdə ona həsr olunmuş bir məbəd var idi. Məkan Panın ibadəti ilə əlaqəsinə görə Panium kimi tanınırdı. Məbəd kompleksi çox vaxt “Panın Müqəddəs Məkanı” adlandırılırdı ki, bu da onun Pan tanrısına həsr olunmuş dini sədaqət və ibadət yeri kimi rolunu vurğulayırdı. “Nymphaeum” termini qədim yunan və Roma dinində su nimfalarına həsr olunmuş bir abidə və ya ziyarətgahı ifadə edir. Paniumdakı məbəd kompleksinə bir mağara və təbii bulaq daxil idi; bunların nimfaların məskəni olduğuna inanılırdı və buna görə də bəzən həmin məkan Paniumun Nymphaeumu adlandırılırdı.

Şəhər Böyük Hirodun oğlu Hirod Filip tərəfindən yenidən tikilib genişləndirildikdən sonra, Roma imperatoru Sezar Avqustun və Hirod Filipin şərəfinə Sezariya Filipi kimi tanındı. Məbəd kompleksi bu şəhərin daxilində mühüm dini mərkəz idi.

İmperator Avqustusun hakimiyyəti dövründə məbəd Avqustusun şərəfinə yenidən həsr olundu və ya onun adı ilə adlandırıldı; bu, imperator kultunu və Roma dini ayinlərinin yerli dini mühitə inteqrasiyasını əks etdirirdi. Pan məbədinin yerləşdiyi qədim Qeysəriyyə Filippi şəhəri yaxınlığındakı ərazi bəzən “Cəhənnəmin qapıları” və ya “Hadesin qapıları” adlandırılırdı.

Daniel kitabının on birinci fəslinin on altıdan on doqquza qədər olan ayələrində, bütperəst Romanın Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin dördüncü padşahlığı və həmin fəsildə şimal padşahı kimi bərqərar olması üçün məğlub etməli olduğu üç coğrafi fəth bölgəsi təsvir olunur. On altıncı ayədə Roma sərkərdəsi Pompeyin e.ə. 65-ci ildə Suriyanı, sonra isə e.ə. 63-cü ildə Yerusəlimi fəth etdiyi göstərilir. On yeddidən on doqquza qədər olan ayələr üç maneədən üçüncüsü olan Misirin Yuli Sezar tərəfindən fəth edilməsini göstərir. E.ə. 31-ci ildə Aktium döyüşü, Daniel kitabının on birinci fəslinin iyirmi dördüncü ayəsinin yerinə yetməsi olaraq, bütperəst Romanın ali hökmranlıqla idarə edəcəyi üç yüz altmış ilin başlanğıcını qeyd edir.

İyirminci ayədə Avqust Sezarın hakimiyyəti qeyd olunur və həmin tarix çərçivəsində İsa doğuldu. Sonra iyirmi birinci və iyirmi ikinci ayələrdə zalım Tiberi Sezarın hakimiyyəti göstərilir və bununla Məsihin çarmıxa çəkilməsi işarələnir. İyirmi üçüncü ayədə isə Makkabi yəhudilərinin

bütpərəst Roma ilə bağladlıqları ittifaq qeyd olunur; beləliklə, on birinci ayədə başlayan tarixin axarı dayandırılır və tarixi nəql yenidən e.ə. 161-ci ildən e.ə. 158-ci ilə qədər olan dövrə qayıdır.

İyirmi üçüncü ayə Makkabilər nəslini təmsil edir və hərçənd onların peyğəmbərlik xəttinin bütün təfərrüatlarını təqdim etmir, tarix qeydi bunu edir. E.ə. 217-ci ildə Rafiya döyüşü baş verdi və bundan sonra uşaq padşah Misiri müdafiəsiz qoydu. Selevki və yunan padşahları e.ə. 200-cü ildə uşaq padşahla necə rəftar edəcəklərinə dair planlar qurarkən, Roma tarixə müdaxilə etdi və Misirin uşaq padşahının müdafiəçisi oldu. Həmin ildə Paniyum döyüşü də baş verdi. Sonra isə e.ə. 167-ci ildə Makkabilərin partizan müharibəsi başladı.

Makkabi üsyanı e.ə. 167-ci ildə Modeində başladı və bu, Makkabilərin təkcə Seleukilər imperiyasına qarşı deyil, həm də Seleukilərlə ittifaqda olduqlarını müəyyən etdikləri yəhudilərə qarşı da mübarizə aparmalarından ibarət idi. Üsyan dini motivli idi və həm daxili, həm də xarici düşməyə qarşı həyata keçirildi. E.ə. 164-cü ildə Makkabilər məbədi yenidən təqdis etdilər və bu hadisə yəhudilərin Hanukka bayramı ilə yad edilir. Həmin ildə bədnam Antiox Epifanes öldü. Sonra e.ə. 161-ci ildən e.ə. 158-ci ilə qədər iyirmi üçüncü ayənin “ittifaq”ı Roma ilə bağlandı.

Makkabilərə, onların üsyanına və Roma ilə bağladlıqları ittifaqa dair yeganə birbaşa istinad iyirmi üçüncü ayədə tapılır, lakin Haşmonay sülaləsi adlanan bu sülalənin tarixi e.ə. 167-ci ildə Modeində başladı və çarmıxın zamanınadək davam etdi. Haşmonay sülaləsinin son nümayəndələri Məsihin dövrünün fariseyləri idi. Buna görə də, Makkabilər vasitəsilə təmsil olunan dönük Yəhudiliyin tarixinin peyğəmbərlik xətti vardır; bu xətt e.ə. 167-ci ildə Modein üsyanı ilə başlayır və İsanın çarmıxa çəkildiyi vaxt iyirmi birinci və iyirmi ikinci ayələrdə sona çatır.

Onların tarixi on altıncı ayədə dönüş nöqtəsinə çatdı; həmin vaxt Roma ilk dəfə Pompey vasitəsilə Yerusəlimi fəth etdi. O dövrdə Yerusəlimin üzərinə bu dağıntını gətirməsinin əsas səbəbi Haşmonay sülaləsinin iki qolu arasında baş verən mübahisə idi. Həmin andan etibarən (e.ə. 63-cü il) Yəhuda Roma hakimiyyəti altında idi. Makkabilərin Haşmonay sülaləsi peyğəmbərlik baxımından e.ə. 167-ci ildə Modein döyüşü ilə başlayır, sonra isə e.ə. 63-cü ildə Romaya tabe edilir. Bu tarixin başlanmasından az sonra Makkabilər e.ə. 161-ci ildən e.ə. 158-ci ilə qədər Roma ilə bir ittifaq başladıb ona daxil oldular. Onlar e.ə. 63-cü ildən çarmıxa və nəhayət eramızın 70-ci ilində Yerusəlimin son dağıdılışınadək Romanın tabeliyi altında idilər.

Makkabilərin peyğəmbərlik xətti mürtəd yəhudiliyin xəttidir və buna görə də mürtəd protestantlığın xəttini təmsil edir. Panium döyüşündən on altıncı ayədəki bazar qanununa qədər, e.ə. 200-cü ilin, e.ə. 167-ci ilin, e.ə. 164-cü ilin peyğəmbərlik hadisələri və e.ə. 161-ci ildən e.ə. 158-ci ilə qədər olan ittifaq mürtəd protestantlığın tarixində təkrarlanacaqdır. Bu nişan nöqtələri bazar qanunundan əvvəl yeddindən olan səkkizinci prezidentin tarixində baş verəcəkdir. E.ə. 200-cü il, mürtəd protestant buynuzunun daxili xəttini təmsil edən e.ə. 167-ci ilə münasibətdə, Respublikaçı buynuzun xarici xəttini təmsil edir.

Bu nişanələr mahiyyət etibarilə Haşmonaylar Sülaləsinin tarixi xəttinin içində gizlidir, lakin buna baxmayaraq, Daniel on birinci fəslin qırxıncı ayəsinin gizli tarixinin bir hissəsini təşkil edir. Bu, “Danielin son günlərə aid peyğəmbərliyinin həmin hissəsi”nə daxil olan bir xətdir.

Yəhudiliyin Hanukkanı Makkabilərin üsyanının xatirəsinə qeyd etməsi, Makkabiləri saleh kimi müəyyən etmir. Üsyan üzündən yetmiş illik əsirlikdən sonra yenidən tikilmiş məbədə Şəkinah heç vaxt qayıtmadı. Son peyğəmbərlik xəbəri Makkabilərdən təxminən iki əsr əvvəl Malaki vasitəsilə gəldi. Makkabilərin tarixi göstərir ki, onlar öz siyasi rəhbərlərinə həm də baş kahin kimi fəaliyyət göstərməyə yol verdilər; bu isə Misirli Ptolemeyin etməyə cəhd göstərdiyi, həmçinin padşah Uzziyanın da cəhd etdiyi həmin günah idi. Ənənə bildirir ki, Allah Ptolemeyi həmin müqəddəsata təcavüz edən əməldən çəkindirmək üçün müdaxilə etdi, Allahın Kəlamı isə padşah Uzziya kahin və padşah işini yerinə yetirməyə cəhd etdikdə Allahın həqiqətən müdaxilə etdiyini açıq şəkildə göstərir. Onların sülaləsinin son bəhrəsi Fariseylər oldu. Müasir yəhudiliyin yəhudilərinin tarixən onlara bəsləyə biləcəyi ehtirama baxmayaraq, Makkabilərin salehliyin rəmzi olduqları qənaətinə gəlmək üçün heç bir əsas yoxdur.

Protestant Reformasiyası Lüterin dövründə başladı və tədrici bir inkişaf idi. Bu, yeni bir ənənə deyildi, çünki İsa və Onun şagirdləri protestant idilər. Bu, Lüterin və digər islahatçıların oyadıldıqları tarix qaranlığına qarşı bir oyanış idi. Həmin tədrici islahatın zirvəsi Millerçi hərəkət oldu. Allah yalnız ilk islahatçıları Babilin günahlarına oyatmağa ehtiyac duymurdu, həm də onları Öz qanununun və səmavi məbəddəki işinin tam anlayışına gətirməyi niyyət etmişdi. 19 aprel 1844-cü ildə protestantlar islahatın artan nurunu rədd etdilər və mürtəd protestantlığa çevrildilər.

Sadiq Millerçilərə o zaman “əba verildi” və yetkin protestant məsihçilər olmaq üçün işi başa çatdırmaq məqsədilə Ən Müqəddəs Yerə yönəldildilər. 1863-cü ildə isə əba verilmiş olanlar itaətsizlik üzündən Protestantlığın əbasını kənara qoyub, Laodikeyanın əbasını götürdülər. 11 sentyabr 2001-ci ildən iyirmi iki il sonra, 2023-cü ildə başlayan yüz qırx dörd minin möhürlənməsinin son dövründə, Yəhuda qəbiləsinin Şiri Daniel kitabının on birinci fəslinin qırxıncı ayəsinin gizli tarixini tamamlayan həqiqətlərin möhürünü açır; bu tarix 1989-cu ildə Sovet İttifaqının süqutundan tutmuş yaxınlaşmaqda olan bazar qanununa qədər olan tarixdir. Bunu etməklə O, mürtəd Yəhudiliyin tarixini mürtəd Protestantlığın bir simvolu kimi möhürdən açmışdır.

Allahın dönük iki xətti — istər hərfi Yəhudanın, istərsə də ruhani Yəhudanın (hər ikisi də izzətli ölkələrdir) — Yerusəlimin fəthi ilə sona çatır: birincisi e.ə. 63-cü ildə, ikincisi isə tezliklə gələcək bazar qanunu zamanı. Hər iki xətt yanlış yönəlmiş dini etiqadların təhriki ilə aparılan müharibəni təmsil edir. Hər iki xətt Yunanıstanın dini-fəlsəfi görüşlərinə qarşı müharibəni təmsil edir və hər ikisinin sonunda dönüklər Romanın tabeliyi altına düşürlər. Mən qırxıncı ayədəki üç döyüşü — 1989-cu ildə Sovet İttifaqının dağılmasını, Ukrayna müharibəsini və bazar qanunu zamanı Paniumu — həmin üç döyüşlə üç dünya müharibəsi arasında bir fərqi müəyyən etmək məqsədilə təyin edirəm.

“Allahın Kəlamı yaxınlaşan təhlükə barədə xəbərdarlıq etmişdir; qoy buna məhəl qoyulmasın, onda protestant dünya Romanın məqsədlərinin əslində nə olduğunu yalnız tora düşməkdən xilas olmaq üçün artıq çox gec olanda anlayacaq. O, səssizcə qüdrət qazanır. Onun təlimləri qanunvericilik məclislərində, kilsələrdə və insanların ürəklərində öz təsirini göstərir. O, keçmiş təqiblərinin təkrarlanacağı gizli guşələrində öz uca və möhtəşəm tikililərini ucaldır. O, vaxtı gəlib öz zərbəsini endirəcəyi zaman öz məqsədlərini irəli aparmaq üçün qüvvələrini gizlicə və

şübhə oyatmadan möhkəmləndirir. Onun istədiyi yalnız əlverişli mövqedir və bu artıq ona verilir. Biz tezliklə Roma ünsürünün məqsədinin nə olduğunu həm görəcəyik, həm də hiss edəcəyik. Kim Allahın Kəlamına inanıb itaət edərsə, bununla rüsvayçılığa və təqibə məruz qalacaqdır.” The Great Controversy, 581.

Sovet İttifaqının 1989-cu ildə süqutunu müəyyən edən onuncu ayədən, on beşinci ayədəki Paniyum Döyüşünədək papalıq “zərbə vuracağı vaxt gəlib çatdıqda öz məqsədlərini daha da irəli aparmaq üçün öz qüvvələrini möhkəmləndirir.” Bu ayələr papalıq tərəfindən hazırlanmış və ondan “qurtulmağın” qeyri-mümkün olacağı peyğəmbərlik şəraitlərini — “tələni” — müəyyən edir. Paniyum Döyüşü ilə təmsil olunan son qarşıdurmada vəhşinin surəti Amerika Birləşmiş Ştatlarında formalaşdırılacaq. Həmin surətin formalaşdırılması axır günlərdə Allahın xalqı üçün son sınaqdır.

“Rəbb mənə aydın şəkildə göstərmişdir ki, vəhşi heyvanın surəti möhlət bağlanmazdan əvvəl yaradılacaq; çünki bu, Allahın xalqı üçün onların əbədi taleyinin həll olunacağı böyük sınaq olacaqdır. ... Vəhy 13-də bu mövzu açıq şəkildə təqdim olunur; [Vəhy 13:11–17, sitat gətirilmişdir].

“Allahın xalqının möhürlənmədən əvvəl keçməli olduğu sınaq budur. Onun qanununa riayət etməklə və saxta bir şənbəni qəbul etməkdən imtina etməklə Allaha sədaqətlərini sübut edənlərin hamısı Rəbb Allah Yehovanın bayrağı altında yer alacaq və yaşayan Allahın möhürünü alacaqlar. Səmavi mənşəli həqiqətdən əl çəkib bazar günü şənbəsinə qəbul edənlər isə vəhşi heyvanın nişanını alacaqlar.” Manuscript Releases, volume 15, 15.

Vəhşi heyvanın surətinin təşəkkülü Roma ittifaqına daxil olunduğu dövrlə təmsil olunur. Amerika Birləşmiş Ştatlarının protestant buynuzu 1844-cü ildə Romanın qızlarına çevrildi və onların tarixinin başlanğıcı, bir daha analarını təqlid etməyə qərar verdikləri zaman, tarixlərinin sonunda təkrar olunur.

“Mən gördüm ki, iki buynuzlu vəhşinin əjdaha ağzı var idi və onun qüdrəti başında idi; həmçinin fərman onun ağzından çıxacaqdı. Sonra Mən Fahişələrin Anasını gördüm; ananın qızlar deyil, onlardan ayrı və fərqli olduğunu gördüm. Onun öz dövrü olub keçmişdir və onun qızları — Protestant məzhəbləri — səhnəyə çıxıb müqəddəsləri təqib etdiyi zaman ananın malik olduğu eyni düşüncəni nümayiş etdirmək üçün növbəti olaraq gəlmişlər. Mən gördüm ki, ana qüdrətdə zəiflədikcə, qızlar böyüməkdə idilər və tezliklə bir zamanlar ananın icra etdiyi hakimiyyəti onlar icra edəcəklər.”

“Mən gördüm ki, adı var, özü yox olan kilsə və adı var, özü yox olan Adventistlər Yəhuda kimi bizə xəyanət edəcək, katoliklərin həqiqətə qarşı çıxmaq üçün onların nüfuzunu əldə etmək məqsədilə bizi onlara təslim edəcəklər. O zaman müqəddəslər katoliklərə az tanınan, gözə dəyməyən bir xalq olacaq; lakin imanımızı və adətlərimizi bilən kilsələr və adı var, özü yox olan Adventistlər (çünki onlar bizi Şənbəyə görə nifrət edirdilər, çünki onu təkzib edə bilmirdilər) müqəddəslərə xəyanət edəcək və onları xalqın təsisatlarına etinasız yanaşanlar kimi katoliklərə xəbər verəcəklər; yəni onlar Şənbəni saxlayır və bazar gününə etina etmirlər.”

“Sonra katoliklər protestantlara irəli getməyi tapşıracaq və həftənin yeddinci günü əvəzinə birinci gününə riayət etməyənlərin hamısının öldürülməsi barədə fərman verəcəklər. Sayları

çox olan katoliklər isə protestantların yanında duracaqlar. Katoliklər öz qüdrətlərini vəhşinin surətinə verəcəklər. Protestantlar da öz analarının onlardan əvvəl müqəddəsləri məhv etmək üçün işlədiyi kimi işləyəcəklər. Lakin onların fərmanı nəticə verməzdən və ya bəhrə gətirməzdən əvvəl, müqəddəslər Allahın Səsi ilə xilas ediləcəklər.” Spalding and Magan, 1, 2.

Həmin parçadakı “nominal” — yəni “yalnız adda olan” — iki qrup Allahın sadıq olanlarını katoliklərə xəyanətlə təslim edir. Ellen Uaytın nominal kilsələr və nominal adventistlər barədə anlayışı onların son günlərdə əslində nəyi təmsil etdiyindən fərqlənir; çünki onun “nominal adventist” anlayışı Məsihin qayıdışına inandığını etiraf edən bir məsihini ifadə edərdi. Lakin peyğəmbərlər yaşadıkları günlərdən daha çox son günlər üçün danışirlar və son günlərdə “nominal adventist” Laodikeyadakı Yeddinci Gün Adventist Kilsəsini təmsil edir, nominal kilsələr isə 1844-cü ildə Romanın qızlarına çevrilənlərin törəmələridir.

Yeddinci Gün Adventistləri “naməlum xalq”a nifrət edəcəklər; çünki onlar Allahın həqiqi nümayəndələridir və onlar “Şənbə həqiqətini təkzib edə bilmirlər”; bu həqiqət torpağın istirahət edən Şənbəsini təmsil edir. Yeddinci Gün Adventist kilsəsi ibadət günü kimi yeddinci günü müdafiə etdiyini iddia edir, lakin axır günlərdə onların təkzib edə bilmədiyi Şənbə Levililər iyirmi altıda olan “yeddi vaxt”dır; bu, onların 1863-cü ildə rədd etdikləri ilk təməl həqiqət idi.

İndi müraciət etdiyimiz bu hissə, tezliklə qüvvəyə minəcək bazar günü qanunu ilə başlayan tarixlə əlaqədar peyğəmbərlik dinamikasını müəyyən edir; lakin bazar günü qanunundan sonra gələn son sınaq tarixi əvvəlcə Amerika Birləşmiş Ştatları daxilində həyata keçirilir. Bazar günü qanunu zamanı Amerika Birləşmiş Ştatları bütün dünyanı vəhşiyyə bir surət ucaltmağa məcbur edəcək, lakin onlar bu işi yerinə yetirməzdən əvvəl, Amerika Birləşmiş Ştatlarında vəhşiyyə bir surət ucaltmış olacaqlar.

“Dini azadlıq ölkəsi olan Amerika vicdana zor tətbiq etməkdə və insanları saxta şənbəyə ehtiram göstərməyə məcbur etməkdə Papalıqla birləşdiyi zaman, yer üzünün hər ölkəsindəki xalqlar onun nümunəsini izləməyə sövq ediləcəklər.” Testimonies, 6-cı cild, 18.

“Xarici xalqlar Amerika Birləşmiş Ştatlarının nümunəsini izləyəcəklər. O öncülük etsə də, eyni böhran dünyanın hər yerindəki xalqımızın üzərinə gələcək.” Testimonies, 6-cı cild, 395.

Allahın xalqı üçün böyük sınaq bazar günü qanunundan əvvəl baş verir, çünki bazar günü qanunu gəldikdə Yeddinci Gün Adventistləri üçün möhlət bağlanır. Bu sınaq vəhşi heyvanın surətinin formalaşması kimi təsvir olunur və vəhşi heyvanın surəti kilsə ilə dövlətin birləşməsidir; bu münasibətdə nəzarət kilsənin əlində olur. Necə ki, protestantlar 1844-cü ildə Romanın bir qızı oldular və qız öz anasının surətidir, eləcə də dönük protestantlar axır günlərdə paralel bir işi yerinə yetirəcəklər, çünki İsa həmişə bir şeyin sonunu həmin şeyin başlanğıcı ilə təsvir edir.

Daniel kitabının on birinci fəslinin iyirmi üçüncü ayəsindəki “ittifaq”la təmsil olunan tarix, izzətli ölkənin mürtədliyə yuvarlanmış, iman iddiasında olan bir xalqının Roma ilə bir birlik yaratmaq üçün əl uzatmasını təmsil edirdi. E.ə. 161-ci ildən E.ə. 158-ci ilədək olan dövr, bazar günü qanununda kulminasiyaya çatan vəhşi heyvanın surətinin formalaşmasını təmsil edir.

Bu araşdırmanı növbəti məqalədə davam etdirəcəyik.

“Bəs ‘vəhşiyyə surət’ nədir? və o necə yaradılmalıdır? Surət iki buynuzlu vəhşi tərəfindən düzəldilir və vəhşiyyə bir surətdir. O, həm də vəhşinin surəti adlanır. Buna görə də surətin necə olduğunu və necə yaradılmalı olduğunu öyrənmək üçün biz vəhşinin özünün — papalığın — xüsusiyyətlərini araşdırmalıyıq.

“İlkin kilsə Müjdənin sadəliyindən uzaqlaşaraq pozulduqda və bütpərəst ayinlərlə adətləri qəbul etdikdə, o, Allahın Ruhunu və qüdrətini itirdi; və xalqın vicdanlarını nəzarət altında saxlamaq üçün dünyəvi hakimiyyətin dəstəyini axtardı. Bunun nəticəsi papalığ oldu — dövlətin hakimiyyətinə nəzarət edən və onu öz məqsədlərini irəli aparmaq üçün, xüsusilə də ‘bidətin’ cəzalandırılması naminə işlədən bir kilsə. Birləşmiş Ştatların vəhşinin surətini yaratması üçün dini hakimiyyət mülki hökumətə elə nəzarət etməlidir ki, dövlətin səlahiyyəti də kilsə tərəfindən öz məqsədlərini həyata keçirmək üçün istifadə olunsun.” The Great Controversy, 443.